

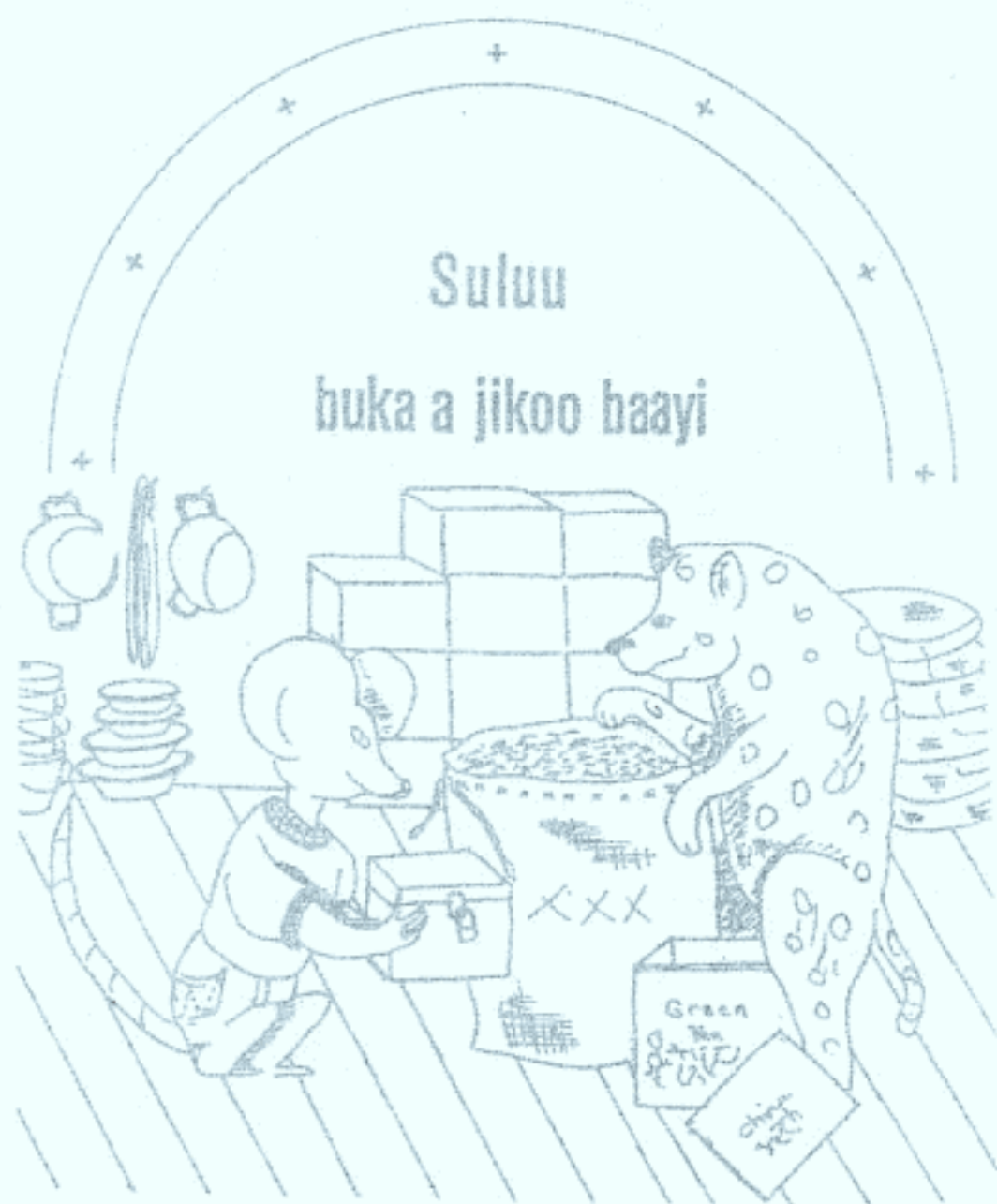

This e-book was digitized from an original copy by the West African Research Association for the African Language Materials Archive (ALMA) project. Original funding for this project was provided by [UNESCO](#) and the [Council of American Overseas Research Centers \(CAORC\)](#) in cooperation with the [West African Research Association](#) and [Columbia University](#).

Please see the following web sites for more information about the ALMA project, contributing authors, and more titles in the series.

- Digital Library for International Research catalog: <http://catalog.crl.edu/search~S16>
- African Language Materials Archive (ALMA): <http://www.dlir.org/e-books.html>
- African language materials including interviews in video and PDF versions, documentary video, translation work, and bibliographies can be viewed at <http://alma.matrix.msu.edu>.

Taalij bukoo

**Suluu buka
a jikoo baayi**

2

Edited and printed by

W.E.C. INTERNATIONAL

**Box 88, Banjul
The Gambia**

ISBN 9983-900-03-3

1987

Revised Version 1991

Suluwolu nin Baalu

N taalin, n taalin! Suluwolu ye ben baa le soto. i ye baalu buufaa i la ben baa to. Kabirin i la ben luno siita, baalu bee ye i paree ka taa suluwolu ye i buufaa beno men to. Baa koton kilin be wo baalu kono, a too mu Loose le ti. A fanan ko, a be taa, bari baalu ko a ye ko, "Loose, ite kana bula ntolu nooma, kaatu ite noota baake le, adun ite ka sunkan baake le. Kana taa ntolu la beno tifaa." Loose siita, wo baa doolu taata.

Loose wulita, a ye a la kufoo taa, a ye a den a kaba la, a fanan ye siloo muta ka taa ben dulaa to. A be taama kan, a ye suluu furewo je. A ye wo suluu fefoo kuntu, a ye a bula a la kufoo kono, a tambita. Kabirin a futata, a ko, "Salaam maleekum!" i ko, "Maalekum salaam! Bisimila!" Loose dunta i kan. Kabirin wo baalu ye Loose je, i ko a ye ko, "M man a fo i ye, i kana naa ban?"

Suluwolu ko i ye ko, "Ali a tu jee. A fanaa naata beno le to." Kabirin i ye domoroo ke, suluwolu ko baalu ye ko, "Saayin, ali na taa luwo to. Tuluno siita le. Baalu funtita, i taata luwo to. Suluwolu ye tantano jaa, i ye tantano kosi ka a juubee, fo a jaata le.

Kabirin i ye a kosi, tantano kumata, a ko,

"Baa kun, baa kun kun."

Silaƙ kabirin tantano
jaata, bitun i ye dono
dati. Suluwolu la tan-
tanolu be a fo la,

"Siyonyon baa ceno siyon-
yon." Kabirin baalu bee
be i don kan, Loose ko
suluwolu ye ko, "Nte
fanan ye donkiloo le
soto." i ko a ye ko,

"I la donkiloo laa." Loose loota
luwo kono, a ko, "M faamaa mu suluu faalaa le
ti. Serunkoo baa a ye suluwo faa." Kabirin a
ye wo fo, a ye a buloo bula a la kufoo kono,
a ye suluu fefoo bondi, a ko, "Serunkoo fanan
a ye doo faa." A ye suluu fefoo bondi kutenke
fo suluu fefe kononto. Loose ko, "A tanjano,
bii le mu tanjano ti."

Kabirin suluwolu ye wo moyi, i borita. Loose
ko baalu ye ko, "Ali na bori!" Baalu fanan
bee borita, kaatu suluwolu pareeta le ka
baalu domo. Saayin, Loose men noota, a ka
sunkan, wo le ye baalu kanandi.

Kuma labanolu: Baalu jututa i kafuŋoo la le. Itolu ka ŋaadaa doron ne juubee. Moo jamaa ka ŋoo juubee wo ŋaa kilino le ŋaama. Wo le ye a tinna, ŋ ka ŋ faŋ mulunyadi kuu la, anin ŋoo neenewo siyaata ŋ kono. Doolu ka hani a yitandi i la diinakuwolu kono le, bari hani saayin, i sandomoolu be faarin nin junuboo le la. Alla ye feŋ soto le, a ye meŋ fo ŋin kuwo to, Linjiili Kitaabu Luka 11:39,40 kono, a ko, "Alitolu diinamoolu ka pootoo nin booloo banta le kuu, bari ali sandomoolu be faarin haboo nin kurunyaa le la. Alitolu toolewolu! Fo Alla meŋ ye banta dadaa, ate le meŋ konoto fanaa dadaa ban?"

Duwoo nin Suluwo

Lun kilin ne sotota,
 suluwo be tamba kan
 sitasun la, a ye duwoo
 je loorin sitoo santo. A
 ko duwoo ye ko, "N doo duwa,
 waati-wo-waati nte ka tamba
 i te la jan, bari nte nene

man ite je domoroo la. Ite ka jumaa le batu jan, anin ite ka domoroo soto ñaadii le?"

Duwoo ye duuma juubee, a ko suluwo ye ko, "Kotoo suluu, nte ka Alla le batu ka n na domoroo dii n na." Suluwo ko a ye ko, "Fo Alla le be jii la nan santo ban ka domoroo dii ite la?" Duwoo ko a ye ko, "Hanii, bari nte dankeneyaata le ko, Alla be domoroo dii la nte la le." Suluwo ko a ye ko, "N doo duwa, jii nan, i ye taa domoriñinigo la, nin wo nte, ite te feñ soto la, nin a man ke buwo ti." Duwoo ko a ye ko, "Kotoo suluu, Mandinkoolu ko, 'Alla muta duwoo buka buwo domo.' Bii Alla be suboo le dii la nte la ka a domo." Suluwo ko a ye ko, "Wo to nte fanaa be i la ñin Alla batu la le, fo a si suboo dii nte fanaa la. Nte be sii la ñin sitasugo koto jan ne ka i la Alla batu."

Duwoo be loorin santo, suluwo be siirin duuma. i ye Alla batu. Kabirin soomandaa fo tiloo loota kunto, i man feñ je. Konkoo dunta suluwo la. A ye a kugo wulindi, a ye duwoo juubee santo, bari duwoo man tara sunurin. A be kontaanirin ne hani saayin. Suluwo ko a hakiloo kono ko, 'Konkoo ye nte doron ne muta. N doo duwa juubee, a be seeworin.'

i ye Alla batu fo wuraroo, fen man soto. Suluwo ye a dati ka sunu betake. A man lafi suwo ye kuu, a man domoroo ke. Wo to la a ko duwo ye ko, "N doo duwa, nte be taa domori-
finigo le la, kaatu nte te i la fin Alla batu noo la. Ite la fin Alla la kuwolu ka mee baake le. Nin nte ko, m be ite la fin Alla batu la, wo to konkoo be nte faa la le." Duwo ko a ye ko, "Taa! Nte be Alla batu la le. A be domoroo dii la nte la le."

Suluwo taata domandin doron, a nin dannoo benta. A nin boroo muruta ka duwo wali. Bari a man kidikesoo dan noo. Paa! Kidoo kumata. Kesoo ye suluwo maa a karo to. A borita domandin, a korita. Bitun a taata busandi duwo la sitasun daala. Jannin a niyo ka bo, duwo jiita nan santo, a ye i cupen suluwo konoo kan. A ko suluwo ye ko, "Kotoo suluu, kuwolu be haadii le? Alla muta duwo buka buwo domo, kaatu ite suboo be diyaa la baake le."

Kuma labarolu: I si fin kuwolu miira. i bota Mansaali Kitaabu 16:32 le kono, ko, "A be fisayaa la le ka mufoo soto ditna sembe waroo ti. A be fisayaa la le ka fan maroo soto i

fano kunto ka tamba saatee baalu bee kunto
la."

Lipa kilin, woorowula faata

Kararilaa kilin ne sotota nun, a be siirin a
la karari dulaa to. Lun kilin a ye keeke
waafilaa je tamba la siloo kan. A ye keeke
waafilaa kumandi, a ko a ye ko, "Kotoo, naa,
ga i la keekewo san."

Kabirin a ye keekewo san, a ye a ke booli-
ndin kono. A ye a londi a la taabuloo kan.
Wo loo nin baroo teema, siyolu loota jee.
Bitun a ye bayikuntoo sika, a ye siyolu firi-
fasi, a ye woorowula faa.

A ye fofooroo ke a fan ye, a ko, 'Nte fati-
yaata baake le. Lipa kilin, woorowula faata.
Duniyaa bee be nte la nin fatiyaa lon na le.'
Bitun a ye bayoo kuntu, a ye safeeri kulu
baalu safee jee, ko, 'Lipa kilin, woorowula
faata.' Bitun a naata wo ke a la dondikoo
bala, a ye taamasiloo dati ka dun duniyaa
kono.

Kabirin a taata domandin, a ye kunoo fente
fano kono. A ye wo muta, a ye a bula a la

jifoo kono, a taata. A taamata fo wuraroo, a man futa saatewo ma. Wo to le a ye barekonkoo hayina. Bitun a taata wo kan ka i fofondin. Kabirin a futata konkoo ma, a ye kee kanan baa katano tara siirin jee. A la janayaa kaafanta meetari muwan ne fee, adun a la kuliyya mu kiloo keme luulu le ti. Moo nene man wo non fasano je. Kararilaa ka mulun wo naa koto le ko ate fano ye kunoo man muta nana kono, a ye a bula a la jifoo kono.

Kabirin wo kee kanano ye duuma juubee, a ye nin keendino je loorin, adun saferoo be a la dondikoo bala. Kee kanano ye saferoo juubee, a ye a karan, ko, 'Lipa kilin, woorowula faata.' A ko kararilaa ye ko: "Fo ite le semboo warata nte ti ban?" Kararilaa ko a ye ko: "Nin i haafita, na beroo fayi, na a juubee, man taa be jamfa la." Bitun kee kanano ye bere baa sika, a ye a fayi santo. Beroo taata santo, a jolonta nan duuma. Kararilaarin ko kee kanano ye ko: "Ite la beroo muruta nan duuma le, bari nte taa te muru la nan. A be jamfa la le, fo laban malayikoolu le be a muta la sano kono." Kee kanano ko a ye ko: "We te toofaa ti! Moo te wo sembe fasano soto noo la."

Kabirin kararilaa ye a faɗ jimindi bankoo to,
a ye a faɗ ke ko a ka beroo le sika. Bari
yaarafan, a ye a buloo bula a la jifoo kono
le, a ye wo kunoo muta, a ye a fayi santo.
Kunoo tiita, a tiita, fo labano i man a je
kotenke. Kee kanano ye duuma juubee, a ye
kararilaa juubee, a silata. A ko kararilaa ye
ko: "Tooñaa, ite ñogo te kerin." Wo to le a
ye domoroo dii keendino la, a ye a domo fo a
konoo faata. Wo to le kee kanano ye a samba i
la mansakewo yaa. Kabirin i futata, kee
kanano ye a la kuwo fo mansakewo ye. Bitun
jee nin jee, kibaaroo janjanta saatewo bee
kono ko mansa ye luntan baa le soto, man
semboo buka misaali noo.

A ye a tara wo mansakewo la bankoo kan, kee
sembemaa fula le be wuloo kono, mennu ka
taamalaalu la feɗolu suuñaa, anin i ka i faa.
Siiñaa jamaa, mansa ka a la soojaaroolu bula
ka taa ñin kee sembemaa fuloolu kele, bari
kee sembemaalu ka wolu bee faa le. Bitun
mansa naata a kankulaa ko, moo-wo-moo ye ñin
kee sembemaa fuloolu faa noo, a be a dimmusu
kilin doron dii la wo maarii le la, anin a
la mansayaa kara kilin. Bari moo man soto,
man si taa ñin kee kanan fuloolu kele. Kaatu

moolu bee ye a lon na ke, moo te wolu kele
noo la.

Saayin mansakewo naata a fo a la luntano ye
ko: "Nin a ye wo kee sembema fuloolu faa
noo, a be a dimmusoo dii la a la le, anin a
la mansayaa kara kilino. Bankoo alifaalu bee
le be bendin, kabirin mansakewo be nin dookuu
kolego dii la nin kararilaa la, man ka wooro-
wula faa lipa kilino la. Bankoo moolu bee ye
a kibaaroo moyi le ko, a ka woorowula le faa
lipa kilino la. Bari moolu man a lon ko, a ka
sii kumbaa woorowula le faa lipa kilino la.
Wo le mu kulloo ti, moolu man man lon. Nin a
ye i tilin bankoo moolu bee naatilingo la ko,
a ka sii kumbaa woorowula le faa noo lipa
kilino la, wo to a darijoo be jii la duuma
baake le. Bari saayin, nin a ye mansakewo la
kontiraakoo fanaa taa, wo mu saayaa le ti ate
ye. A tuta teyibali fankaasoo to.

Kararilaa hakiloo naata bula ko: "Naamego le
kummaayaata semboo ti." Bitun a ko mansa ye
ko: "N lafita i si tili saba dii n na, ka nin
kontiraakoo kefaa koroosi, jannin m be dun na
a kono. Kaatu foloo-foloo, n suulata ka nin
kee sembemaalu la taradulaa lon, anin i ka
baluu naamej. Fulanjano, n suulata ka i la

funtiwaatoo lon anin i la fofondin waatoolu. Wo le ye a tinna n lafita mansakewo si tili saba dii n na." Mansa ko a ye ko: "Bisimilayi, wo te kasi ti. M be moolu dii la i la le, mennu be ñin kee sembemaalu dulaa yitandi la i la." Tili saboo lun foloo, kararilaa nin a la moolu taata wuloo kono ka taa ñin kee sembemaalu la dulaa yitandi kararilaa la. Kabirin i dasata jee la kilomeetari fula ñon na, kararilaa ko i ye ko: "Ali loo jan, ali ye m batu, fo jannin m be muru la nan."

A ye a la hawusaroo deŋ a karoo la, a taata ñin kee sembemaalu la dulaa to. Kabirin a sutiyaata buŋo la, a ye a dati ka taama kuuke, fo a kana maakaŋo ke. Sutoo kono le mu, bari kararilaa ye a kata le, fo a sutiyaata buŋo la. Bari a man feŋ je. A ye a ñaa ke buŋo ñaatiliŋo la, a ye kee kanaŋ baa katan fula je laarin, i be siinoo la ko bamboo. Jee nin jee feeroo bulata a hakiloo kono. A ye bere kaañandin luulu tombon, a ye i bula a la jifoo kono.

Saayin ñin kee sembemaalu tarata siinoo kan yiroo le koto, men jamboolu siyaata baake. Kararilaa gunumata, fo a futata wo yiroo ma.

A saleta a santo, a siita yiribuloo kan, man
tarata nin kee sembemaalu kunto. i bee be
siinoo la fo i ka kirinti birrr...birrr...
birrr...barr

Kararilaa siita kuuke, a ye bere kilin bondi
a la jifoo kono, a ye kee kilino suman, a ye
a buɗ a sisoo to. Kewo barata, a ye dulaalu
bee juubee, a man moo je. Bitun a ye a mooɗoo
kuniɗ, a ko a ye ko: "Nin m be siinoo la,
kana n lipa kotenke. Kaatu nin ite ye nte
lipa, wo be keloo le saabu

la." Bitun wo doo ko

a ye ko: "Ite be

siiboo le la,

kaatu nte man i

lipa." Bitun i

ye i laa kotenke,

siinoo ye i

bee taa.

Kararilaa ye

bere fulanjano

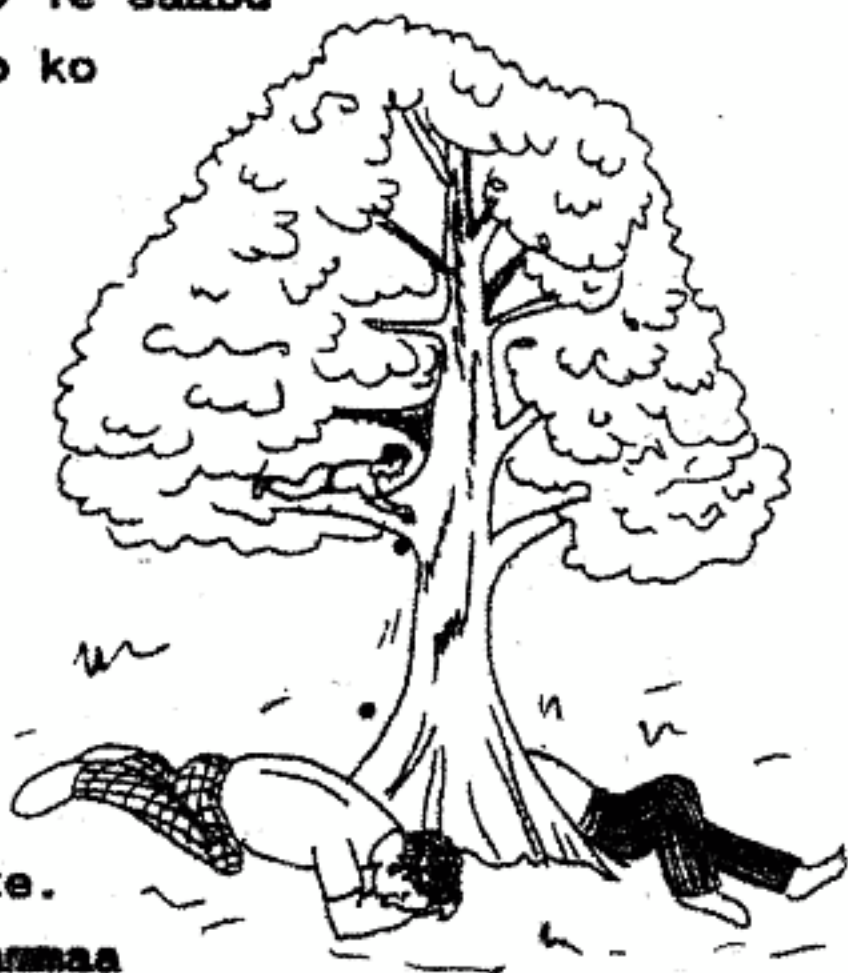
taa, a ye wo kee

kilino buɗ kotenke.

Kee sembemaalu dammaa

ye sonkoo dati, bari i man kele. Bitun i ye i

laa kotenke. Bari kabirin kararilaa ye wo

kilino buɗ kotenke, a wulita, a ñapita a moofoo kaɗ, bituɗ keloo kumaasita.

Kararilaa la moolu be looriɗ kilomeetari fula ñoɗ, bari itolu bee ye a loɗ ne ko, kuu le be kerin kee sembemaalu la dulaa to. Ñin kee sembemaalu ka yiri sundigolu le wutu, i ka ñoo lipa a la. Kararilaa ye meɗ buɗ beroo la, wo le ye a kafuñoo faa. Bari a kafuñoo fanaa ye a barama le, fo a maɗ taama noo, bituɗ a busandita.

Kabirin kararilaa ye wo je, a jiita naɗ a la yiroo santo. A taata wo kee sembema barama-rinɗo kaɗ, a ye a sepu a la hawusaroo la fo wo faata. Bituɗ a ye a faɗo baloo bee ke kee sembemaalu yeloo ti, fo moolu si a miira ko, ate le ye wolu bee faa. A taata, a ye mansa la moolu kumandi. Kabirin wolu ye a je a baloo bee nin yeloo, wolu bee jaakalita, aduɗ i silata fanan.

Jee nin jee kibaaroo futata mansa ma. Mansa seleta a la suwoo kaɗ, a ye ñin kee sembema fuloolu je laarin, a ye kararilaa juubee. A ko a ye ko: "Tooñaa, tooñaa, ite ka woorowula le faa lipa kilino la. N dimmusoo fele, a futuu, aduɗ m be n na bankoo ñin maafano bee dii la i la le ka a mara."

Kuma labanolu: Tumandoo ite be lafi la ka
ñaamen ko ñin kararilaa. Nin ntolu ye ñaamen
ñinin Alla bulu, ntolu be sotoo ke la a la
le, men be siyaa la duniyaa niidiyaa ti. Alla
Taalaa ye ntolu laahidi badaa-badaa baluwo la
le, nin na ñaamen soto ka laa Alimasiihu
Yeesu la. A safeeta Korintiyankoolu la
leetari foloo (1:30) kono ko, "Alla ye
Alimasiihu le taa ka ntolu ñaamendi, ka ntolu
tilindi, ka ntolu seneyandi, anin ka ntolu
kiisandi."

Ninsoo nin jatoo la sonkoo

San kilin ne sotota, suloo, ninsoo, jatoo,
anin faloo denta ka dookuwo ke dulaa kilin
to. i ka kari dookuwo le ke. Itolu bee le ye
digo soto. i ka i digolu maabo dulaa jano le
to. i ka taa dookuwo la ko men ka bo Seere-
kundaa ka taa Birikaama. Nin i ye dookuwo ke
fo konton waatoo, i ka muru ka taa i digolu
suusundi. i bee ye i fansun donkiloo soto le,
i ka men laa, fo i digolu si a lon ko suusu-
waatoo siita le. i ka loo dulaa kilin ne to
dulaa jano to. Bitun i kilin-kilin na ka
donkiloo laa. Nin men ye donkiloo laa, i si a

je, wo dingo si bori nan ka suusuu. Foloo-
foloo suloo le ka donkiloo laa. A mu ñin ne
ti:

Ler ler kufayi fayi sulandingo.

Ler ler kufayi fayi taatoo ler ler.

Kufayi fayi naatoo ler ler fayi fayi.

i si a je, a dingo si bori nan ka suusuu.
Faloo fanan si a la donkiloo laa:

Jemberen jemberen, falidingo,

jemberen jemberen.

Taatoo jemberen, jemberen naatoo

jemberen jemberen.

Wo fanaa dingo si naa ka suusuu. Jatoo fanaa
si naa, a ye a la donkiloo laa:

Burufuti kan kan, jata dingo,

burufuti kan kan,

taatoo burufuti kan kan,

naatoo burufuti kan kan.

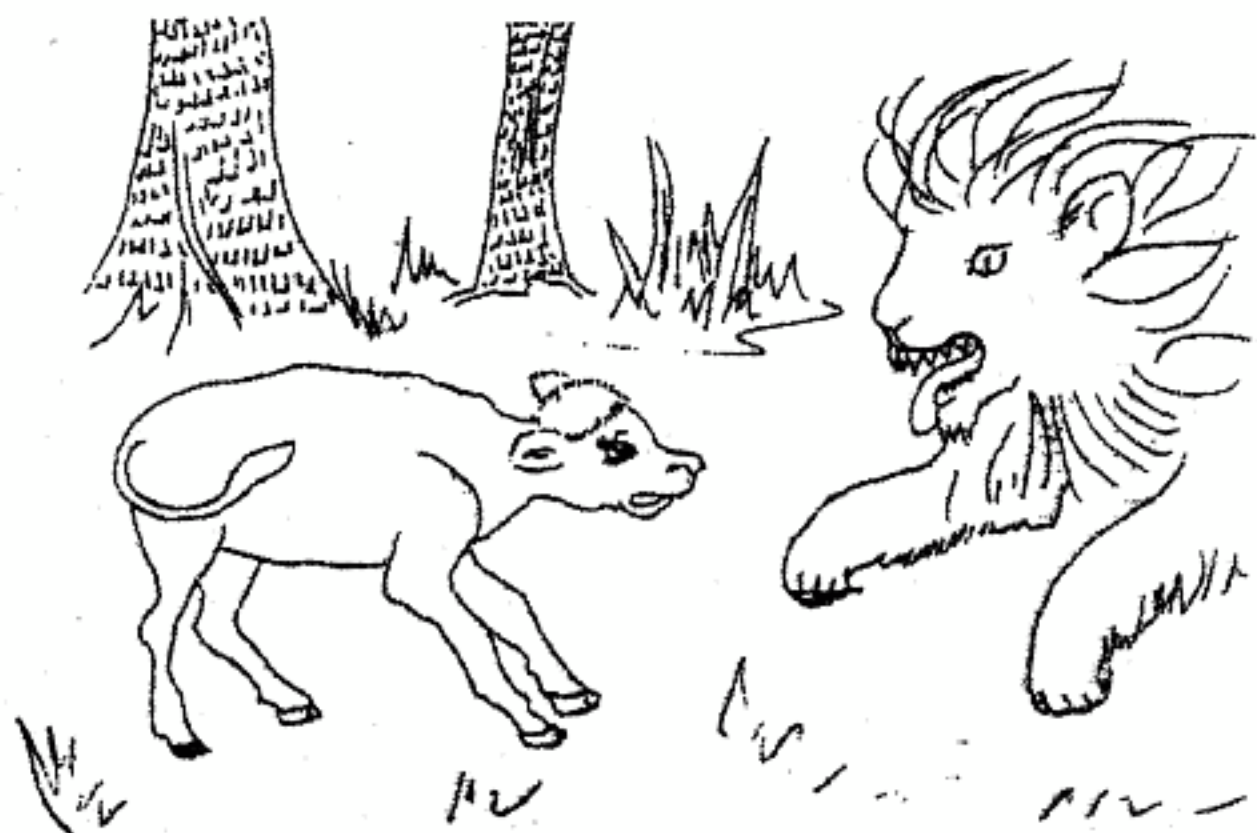
Wo fanaa dingo si naa, a ye suusuu. Ninsoo le
ka laban ka a dingo kumandi. Ate ko:

Mbuu mbuu, ninsirigo, mbuu mbuu.

Taatoo mbuu mbuu. Naatoo mbuu mbuu.

A dingo si naa, a ye suusuu. i ka ñin ne ke fo
samaa teema.

Lun kilin sotota, jatoo ko, ate be taa kenoo to. Birin a taata, yaarafan, a taata le ka ninsoo la donkiloo laa. Wo dipo borita nan. A ye a miira ko, a baamaa le mu. Yaarafan, wo nte. Jatoo le mu. A ye a muta ka a faa ka a domo. Birin a ye i bandi, a muruta dookuu-

dulaa to. Suloo ye a nininkaa, a ko a ye ko: "Kotoo jata, bari i meeta le ko." Jata ko a ye ko: "Nin na i buutee, i si a log ko, nte man ke i fulano ti. I ka nte le nininkaa, man ye a tinna, m meeta? I buka malu." Bitun suloo ye a daa biti. Kaatu jatoo le ye a noo.

Saayin konton wastoo sitta, adun i bee kanta ka taa i dipolu suusundi. Birin i futata i ka loo daaman ka i dipolu kumandi, suloo ye a

digo kumandi, wo naata. Faloo ye a digo kumandi, wo naata. Jatoo ye a digo kumandi, wo fanaa naata. Ninsoo ye a digo kumandi, bari a man naa. A ye a kumandi kotenke:

Mbuu mbuu, ninsirigo, mbuu mbuu.

Taato mbuu mbuu. Naato mbuu mbuu.

Bari hani wo, a man naa. A kumboota, a kumboota, fo a man a lon, a be men ke la. Suloo ko a ye ko: "I dey! I be a lon na le, men keta i digo la."

Bitu i janjanta ka taa i laa. Suutoo suloo ye a kalamuta siiboo kono ko, jata le ye ninsoo digo faa. Biri fanoo keta, suloo ye a fo ninsoo ye, men ye a tinna, a ye a digo kumandi, adu a man naa. Ninsoo kamfaata baake wo kuwo la. Biri i muruta i la dookuu-dulaa to, a fanaa muruta nan ka jatadigo kele, fo a ye a faa. A borita, a taata dende kotoo buntali kooma.

Biri a be wo boroo la, a nin daafen doolu ka ben siloo kan. Wolu ka a nininkaa, men keta fo a be boroo la le donkilo kono. Donkilo ko:

N kotoo ninsi, i ka mu ne boriwo
samba dawaroo n doo kee?

A ye n taa faa, na faa
samba dawaroo n doo kee.

Wolu si a fo a ye: "Ite le ye jata toohee." A borita wo le ñaama, fo a futata buntali ma. Wo fanaa ye a ñininkaa: "N kotoo ninsi, i ka muq ne boriwo samba dawaroo n doo kee, a ye n taa faa, na a taa faa samba dawaroo, n doo kee." A ko a ye ko: "Naa jan! Nte be i maakoyi la le. A te haafi la ka i maa jan."

Birin jata ye a kalamuta, meq keta a la, a nin bori baa ye ninsoo nooma, fo a futata buntali la koridaa kono. Birin a ye ninsi je, a ko, a be ñapi la a kan. Bari buntali ko a ye ko: "Nin i ye ñin maa jan, i si a lon, meq be kerin." Jata ko a ye ko: "I buka malu. Hannin na i taa ka i suruba, n te a lon na, fo feq ne be n kono." Buntali ko a ye ko: "N dundi jee." A ye a dundi. Buntali ye a buq a nuqo kono. Jata ye a fuura, bari a man a bondi noo. Buntali taata fo a kunkano kono. A ye a buq kotenke. Jata faata. Buntali funtita. A ko ninsi ye ko: "Taa, i jawoo faata le." Ninsi ye buntali tentu a la maakoyiroo la.

Kuma labanolu: Ninsoo nin jatoo ye hadama-dinoluu daajikoo le yitandi. i ka jawuyaa joo ñoo to le. Wo le ye a tinna keloo nin bataa kuwo siyaata ñin duniyaa kono. Alimaaihu

Yeesu ye sila doo yitandi. A ko Linjiili
Matiyu (5:39) kono, ko: "N lafita ali ye a
lon ko, ali kana i joo moo jawoo to. Nin moo
ye i lipa i bulubaa tamoo to, ite si i tama
doo tiliŋ a la." Nin tooŋaa diinogo doron si
jawuyaa ban noo le.

Fo duntunkaralano ka niyo ke

tumbu furewolu kono le ban?

Moolu ka a fo le ko, duntu-
nkaralano mu tumbu kaawakuu-
yaarin baa le ti, kaatu a ka
tumbu furewolu samba a la

buno kono le, bitun a si niyo dun noo wolu
kono. Moo jamaa le laata nin kumoo la. Wo
kamma la, moo jamaa le ye duntunkaralano
buuŋaa.

Lun kilin ne sotota, na keebaa doo le
nininkaa, fo nin kumoo mu tooŋaa le ti ban,
kaatu ntolu ye a karan ne ko, Alla doron ne
ka niyo dii niilamaa feɗolu la. Nin keebaa
fanaa man balan ko, Alla le ka niyo dii
niilamaa feɗolu la, bari a naata duntunkara-

lano la niyo dadaaŋaa saata n ye, men
jaakaloo warata baake.

Nin mu taaliŋo le ti, keebaariŋo ye men saata
nte nin n kafuŋoolu ye:

'Sanji wuli-wuli koomanto, jannin hadamadiŋo
nin niyo ka dadaa, Alla ye yaamaroo dii mala-
yikoolu bee la ka maabo, kaatu a be naa fen
ne dadaa la, adun a man lafi daafen ye wo
dadaaŋaa je. Wo tumoo duntunkaralano fanaa mu
malayikoo le ti. Bari ate maabota dulaa dete-
riŋo le to, a si Alla je noo daamen, anin
Alla te ate je la daamen. A lafita ka a je,
Alla be niyo dadaa la ŋaamen. Niyo dadaaŋaa
ye a kumpa baake le.

Kabirin Alla pareeta niidadaa la, a ye duntu-
nkaralano je denderin. Wo to le Alla ye
duntunkaralano lipa a tewo to, fo a tewo
ferenteta. Wo le ye a tinna duntunkaralano
tewo ferenteta. Adun wo le ye a tinna a ka
niyo dadaa noo, anin a ka a dundi tumbu
furewolu kono.' Nin ne mu wo keebaariŋo la
taaliŋo ti.

Kuma labano: Moo-wo-moo te baluwo dadaa noo
la fo Alla doroŋ. A ye badaa-badaa baluwo dii
ntolu la ka bo nin Alimasiihu Yeesu la.

Linjiiloo (Yohana 14:6) ye wo tooñaa bambandi baake ko: "Nte, Yeesu, le mu siloo ti, tooñaa, anig baluu tooñaa ti. Moo-wo-moo te naa noo la m Faamaa (Alla) yaa, fo nin a naata nin nte la." Fo ite nene ye Yeesu tentu a la badaa-badaa baluwo to le ban, a ye man parendi ite ye?

Kanoo semboo le warata mansakewo ti

Mansakee kilin ne sotota nun. A la mansayaa ye semboo soto baake le, kaatu soojaari jamaa le be a bulu, mennu ka keloo ke a ye. Wo kamma la, a la bankoo warata baake, adun wo moolu bee ka naamoo joo ate le yaa. Nin mansa keta fankamaa baa le ti, moo buka fankoo man saata noo. A nene man sii, a ye sila kuu-wo-kuu la. A jikita a fano semboo le la ko, moo-wo-moo te ate la mansayaa tiñaa noo la. Mansayaa nin naafuloo le ye a faratindi.

Nin mansa ye dimmusu kilin doron ne soto a la baluwo muumee bee kono. Adun a ye a kankulaa ko, wo sunkutoo le ñanta ke la mansamusoo ti, nin a faata. Adun wo kamma la kee-wo-kee man

ƙaƙ na ƙiƙ sunkutoo kanu la, niƙ wo maarii
bonsugolu nene maƙ ke mansa ti.

Mansa ye bankumoolu bee yaamari ko, niƙ moo-
wo-moo ye a dimmusoo kanu, aduƙ wo maarii
bonsugolu nene maƙ ke mansa ti, a be wo
maarii faa la le.

Saayin mansa dimmusoo hakiloo warata baake
le. A maƙ ke moo ti, meƙ faratita. A ka
koroosiroo ke baake. Aduƙ a ye a loƙ ne ko, a
faamaa la ƙiƙ yaamaroo maƙ beteyaa. Kaatu
moolu le ka mansa ke mansa ti. Mansa buka a
faƙo ke noo mansa ti, niƙ moolu maƙ a ke a
ti. Niƙ moo te duniyaa kono, jumaa le be a
loƙ na ko, ate faamaa mu mansakewo le ti? Wo
to mansa maƙ fisayaa moolu ti, mennu ye ate
ke mansa ti. Ƙinnu le mu kumoolu ti, mansa
dimmusoo ka tu mennu miira la waati-wo-waati.
Aduƙ kabirin a ye ƙiƙ kumoolu fo a faamaa ye,
a faamaa kamfaata baake le. A silata ko, a
dimmusoo kana futuu doobaa ye, meƙ bonsugolu
nene maƙ maneayaa soto. Aduƙ mansa la wo
miroo mu tooƙaa le ti. Kaatu a dimmusoo ye
kambaane doo le kanu, meƙ too mu Sampa ti.

Sampa faamaa faata le nuƙ, kabirin a be sanji
taƙ niƙ naani. Sampa baamaa tarata a faƙo le
bulu, kabirin a faamaa faata. A ka dookuwe ke

kunkoo le to, ka a baamaa niɗ a faɗo daaɗini. Baawo Sampa la kunkoo ka fiifeɗ jamaa le bondi, saatee alikaaloo ye wo buusi a bulu, a ye kunkoo doo dii a la, man buka fiifeɗ jamaa bondi. Sampa taata mansayaa luɗ kilin ka alikaaloo samane. Bari yaarafan, alikaaloo ye mansa duku le. Alikaaloo ye kiitiyo kaɗee, kunkoo keta a taa ti. Sampa man kiitiyo kaɗee, a foota kunkoo la, bari a man foo mansa dimmusoo la kanoo la.

Baawo Sampa ye saatee alikaaloo le samane, mansa ye yaamaroo dii ka Sampa soron bunjawoo kono. Sampa man balaɗ, kaatu a ye a lon ne ko, tooɗaa le ka laban. Mansa dimmusoo ye daaniroo ke, bari mansa man son. Daliila fula le be jee, man ye a tinna sunkutoo ye a faamaa daani. Foloo-foloo, kiitiyo man tilin. Fulanjan, sunkutoo ye Sampa kanu le.

Kabirin mansa ye wo lon, a ye a dimmusoo killi buɗo kono, a ko a ye ko: "Ite man moo kanu fo Sampa. Nin bonsuɗo nene man ke mansa ti. Kana Nin kanu muumeeke." Sunkutoo ko: "Tooɗaa, Sampa bonsuɗo nene man ke mansa ti, bari nin i man Sampa fintindi bunjawoo kono, nte be m faɗ faa la le daki. Kaatu nte ye Sampa doron ne kanu."

Mansa ye a ñaalu torotoro, kaatu a ye a miira
nuɗ ko, a ye kumoolu mennu moyi, wolu mu
siiboo jawoo le ti. Bari kabirin a ye a ñaalu
yele, a ye muroo je a dimmusoo bulu. Mansa ye
yaamaroo dii tariyaaake, ka Sampa bondi
bunjawoo kono. Wo le keta Sampa kanañaa ti ka
bo bunjawoo kono ka taa a baamaa yaa.

Kabirin Sampa futata suwo kono, a buka feŋ-
wo-feŋ miira, fo sunkutoo ye kanu baa man
soto a ye. Sunkutoo nene man a je fo wo luɗ
kiliŋ. Bari hani wo, a ye Sampa kanu fo
labanɗ, a lafita ka a faŋ faa a ye.

Kabirin Sampa bota bunjawoo to,
mansa ye buɗ baa katanɗ loo, a
ye kee kanan taŋ nin fula seenee.

A ko, wolu kali wo buɗo kanta, a
dimmusoo be daameŋ. A ka wolu bee joo karoo
dalasi taŋ luulu le la. Aduɗ a ko, nin moo-
wo-moo ye Sampa buɗ, waran i ye a muta, nin a
naata wo buɗo daala, a be wo maarii joo la
keme kiliŋ ne la.

Mansa ye kiilaalu kii bankoo bee kan ka mansa
digoɗu kumandi nan, fo a dimmusoo si lafi
wolu la, anin a ye ñina Sampa fuwaaroo la.
Bari nin moo-wo-moo naata, mansa dimmusoo
buka lafi wolu la.

Mansakee kilin ne naata soto, man naata ka
kin sunkutoo futuu. Bari sunkutoo man son. Wo
to le a faamaa ko a ye ko: "Saayin, i be
futuu la kin ne ye, diyaa kuyaa, kaatu kin ne
mu mansakee labarɔ ti, man si naa ite futuu.
Saama m be futuwo siti la ali taama le, adun
a be i samba la le." Sunkutoo ye kumboo dati.
A kumboota, fo a kaalu yitita. A man a fan
faa noo, kaatu kee seenewolu le ka a kanta.

Kabirin Sampa ye kin kumoo moyi, wo suutoo a
pareeta ka taa a kanuntewo juubee, hannin kee
seenewolu be a faa la. A lafita le seenewolu
ye a faa. Bari a man lafi a ye tara baluurin,
mansakewo ye a kanuntewo samba. A fanaa
lafita ka a niyo landi ka sunkutoo je doron.

Kabirin suwo kuuta, Sampa wulita, a taata.
Kabirin a futata seenewolu ma, wolu ye a muta
ka a samba mansa yaa. Sampa ko i ye ko:
"Jannin ali be n samba la, ali kanta n fini-
nkaa la le, man ye a tinna nte naata jaq.
Kaatu nte fanɔ ye a lon ne ko, nin n naata
jaq, mansa be m faa la le." Seenewolu ko a ye
ko: "Wo to, man ne ye a tinna ite naata jaq?"
A ko i ye ko: "Kanoo le ye a tinna, nte naata
jaq." i ko a ye ko: "Ite ye juma la kanu?" A
ko i ye ko: "Foloo-foloo, nte ye alitolu le

kanu, fulanjano, ali ka sunkutoo men kanta." Seenewolu ko a ye ko: "Wo mu muƴ kuma le ti?" Sampa ko: "Nte ye kayiroo le naniya alitolu bee ye, ko na a naniya m fano ye faamen. Wo kamma la, nte ka kodoo men bee maabo, anin n ka dookuwo men bee ke, n ka wolu ke n diƴolu le ye. I si a je, nin m faata, m be n diƴolu le tu la n kooma. Bari alitolu duƴ ka dookuwo ke jumaa le ye?"

Seenewolu ye nin kumoo miira i sandomoolu kono. i ye nin faa kono juubee, bari jaabiroo man ke noo. Sampa tententa, a ko i ye ko: "Alitolu ka ali la duniyaa baluwo bee ke nin mansa le ye. A ye alitolu muta, a ye ali bee seenee a dimmusu kilino doron na kuwo kamma. Alitolu te diƴo soto la kotenke. Nin ali faata, moolu bee be nin la alitolu la le burayi. Bari moolu te nin la mansa la, kaatu diƴo be a bulu le. Wo dimmusu kilino le ye nte kanu, fo a lafita ka a faƴ faa n ye, fo m bota bunjawoo kono. Saayin mansa lafita ka a forisee ka futuu moo ye, a man lafi men na. Nte lafita ka a kanandi. Bari jannin m be a kanandi la, na balafaa baa le soto ali ye anin kanoo, ka a yitandi mansa ye men ke alitolu la."

Seenewolu ko a ye: "Tooñaa, moo nene man ñin kumoo fo ntolu ye. Ntolu laata le ko, i ye ntolu kanu le. Bari i be ñin sunkutoo kanandi la ñaadii le?" A ko i ye ko: "M be m fao le dii la mansa la ka m faa, fo sunkutoo si bo ñin kantaroo kono." A ko i ye ko: "Ali kana a faa! Ali a muta doron, ali ye a siti! Ali si kankulaaroo ke bankoo bee kan ko, mansakee kutoo le siita mansasiirano kan bii. Nte be taa sunkutoo yaa le saayin. Acaa! Ali taa!"

Seenewolu ye mansa muta. i ye a siti kut. Kankulaaroo ye bankoo bee bee ko, Sampa fuwaaroo le mu mansa ti. Kabirin saatee alikaaloo ye ñin kumoo moyi, a ye a la fudoo sika ka bankoo bula. Bari Sampa ye a kumandi, a ko a ye ko: "Kana taa dulaa to. Nte yamfata i ye le." Alikaaloo jaakalita baake. Sampa naata ke mansakee sembema baa le ti, anin a la musoo meɗ mu mansa dimmusoo ti.

Kuma labanolu: Sampa ye kanu baa nin balafaa le yitandi mansa dimmusoo la anin alikaaloo. A naata ke mansakee tilindigo ti. Fo i man a loɗ ko, Yeesu le warata ka tambi Sampa la, anin ate le warata ka tambi mansakewolu bee la? A la kanoo warata baake, fo a ye tooroo taa ntolu la junuboo ye, anin a faata ntolu

la palaasoo to. A yamfata ntolu ye, a niƙ a
ye kayiroo sabatindi ntolu niƙ Alla Taalaa
teema. Linjiiloo (Matiyu 11:28,29) kono, a be
safeerin ne ten, ko: "Ali naa nte kaƙ,
alitolu bee, mennu ye bataa soto anin duni
kulipo. M be ali dahandi la le. Ali n na
yookoo duni, anin ali ye kuwolu karan nte
bulu, kaatu nte tenkunta le, anin na fammaji-
yo soto n sondomoo kono. Adun ali be dahaa
soto la ali niyolu ye le."

Siiñoo kuu buka siiñoo kaari

Faaraa suno niƙ jambakatan suno be leorin ñoo
daala wuloo kono. Itolu keta siiñoomaalu le
ti, anin teerimaalu, kaatu i be ñoo daala le.
Lun kilin jambakatano kuuranta. A ko faaraa
ye ko: "N teerimaa, anin n siiñoo, kuurano ye
m batandi baake le saayin. Dukaree, m maakoyi
booroo to, fo n si kendeyaa. Niƙ i man booroo
dii n na, m be faa la le. Dukaree, m
maakoyi."

Wo tumoo faaraa ye booroo soto le. Bari a ye
Rin miira a sondomoo kono ko, 'Niƙ na booroo
dii jambakatano la, niƙ a kendeyaata, nte niƙ

ate be ñiŋ kunkoo jambandoo talaa la le. Adun jambandoo siyaata ñiŋ kunkoo kone baake le. Bari niŋ m maŋ booroo dii a la, niŋ a faata, nte kilin ne be ñiŋ jambandoo bee soto la.' Wo daliiloo le ye a tinna, faaraa balanta ka booroo dii a siifoo la, jambakatano.

A ko jambakatano ye ko: "Tooŋaa tooŋaa, booroo te nte bulu. Niŋ a be m bulu, m be a dii la i la le." Jambakatano kumboota, bari hani wo faaraa maŋ soŋ ka booroo dii a la. Labano la jambakatano ko faaraa ye ko: "Nte ye a loŋ ne ko, booroo be i bulu le, bari i balanta le ka nte so. Bari m be kuma kilin fo la i ye, i si i hakiloo tu wo kumoo to baake. Wo le mu ñiŋ ti ko: Siifoo kuwo buka siifoo kaari. Wo le ye a tinna, n ko i ye: M maakoyi. Bari i balanta. Wo kamma la, n na ñiŋ mansaaloo to, hannin m faata, i si i hakiloo tu a to kendeke."

Tili dantan ñaato, jambakatano faata. A buloolu niŋ a suŋo jaata. Faaraa kontaanita baake, kaatu a kilin ne be loorin wo kunkoo to. A ye a suloolu bee janjandi kunkoo karoo bee to ka jambandoo bee taa. Wo kamma la a warata, adun a janayaata fanaa.

Luŋ kilin looŋinilaalu naata wo kunkoo kono.
 Kabirin i ye jambakatan suŋ jaaroo je, i ye a
 kuntun-kuntun ka a samba suwo kono. Bari i
 maŋ juloo soto, i be a siti la meŋ na. Wo to
 le kee doo ye a kooma juubee, a ye faaraa suŋ
 baa je loorin. A ko a mooŋoolu ye ko: "Faara
 hayinan. Ali na taaa juloo bo." Wo moolu bee
 ye i la teeranolu sika ka taa faa-
 raa suŋ to. Wo to le, faaraa
 hakiloo bulata jambakatan la
 mansaaloo la. Nin a ye booroo
 dii nuŋ jambakatan la, moolu
 te a boyi la ka a ke loo ti.
 Bari baawo a faata le, aduŋ a
 jaata, moolu be lafi la le ka
 a ke loo ti. Aduŋ nin moolu lafi la loo samba
 la suwo kono, i be a siti la juloo le la.
 Faaraa duŋ mu julu bete baa le ti, kaatu a
 bambanta le.

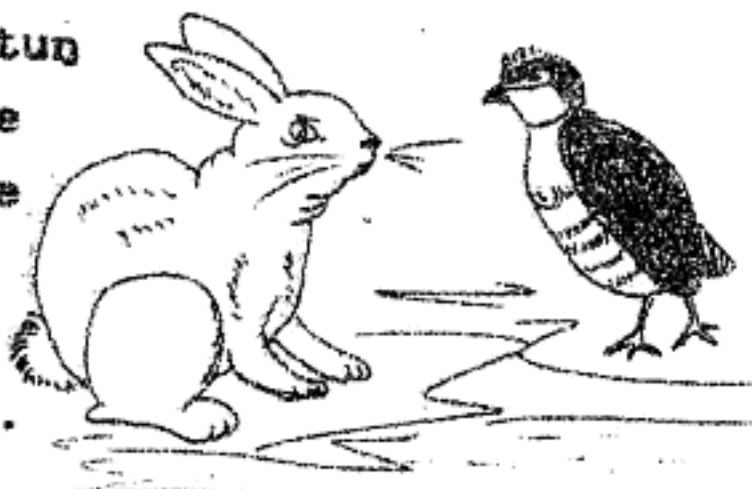
Faaraa kumboota baake. A ko: "Nin na a loŋ
 nuŋ, na n siifoo maakoyi. A juubee, nte maŋ
 saasaa, bari m bulata wo maasiibe fasano le
 kono, ko meŋ keta n siifoo la." i ye a
 juloolu bee bondi fo a faata. Wo le ye a
 tinna, Mandinkoolu ko: Siifoo kuu buka siifoo
 kaari, faaraa nin jambakatan.

Kuma labanolu: Faaraa lafita ñin kunku betoo la a fano doron ne ye. A warata baake, anin a la baluwo naata diyaa a ye baake. Bari a labano keta saayaa le ti. Moolu mennu ka kuwo bee naniya i fanolu doron ye, fanaa ka labanwo le ñaama. Tinewo men sotota ka bo nin feere kurupo la, ka moo kotenolu toora le anin i fano. Bayibuloo ko Romankoolu la leetaroo (6:23) kono ko: "Junuboo joo mu saayaa le ti."

Woloo nin sango, i la ñoo ñaameno

N taalin, n taalin! Taalin diimaa! Woloo nin sango taata suuñaaroo la. i ye baa seenee muta. i taata a jani woloo kono. Silan i ye a jasin-jasin. Sango ye a fano dankundi ko, i ye a kili suwo kono le. A seyita.

Birin a muruta nan, woloo ye a ñininkaa: "Hun ne mu?" Sango ko a ye ko: "Luntago le be jee. Ña a so suboo la?" Bitun i ye a so. i siita jee subukuntoo la, sango ye a fano dankundi suwo kono kotenke. A taata i danku. A muruta nan.

A ko woloo ye ko: "Luntano le be jee. Na a so suboo la?" i ye a eo. Kabirin sango taata suwo kono ka suboo samba, woloo ye baa seenee suboo juubee. A dooyaata a fee. Birin sango muruta nan, woloo kaakaata, a podita santo, a boyita duuma. i be subukuntoo la daamen, a ye a fan ketundi. A be a dampanolu kosi la foon kan. Sango ko a ye ko: "Mun ne mu?" Woloo ko a ye ko: "Baa seenee tiyo be n kuluu kan ne, kaatu na a la baa le suufaa." Wo loo nin baroo teema sango wulita. A silata baake le. A taata suwo kono ka suboo bee murundi nan, i siita subu jasin-jasino la daamen. Silan woloo fanan tenkunta. A ko sango ye ko: "Yoo, fey man nte muta. Nte lafita i ye suboo bee murundi nan, a bee na a fimi."

Kuma labanolu: Sango ye faniyaa fo jawuke le. Ko men kin sango, moo jamaa ka faniyaa fo jawuke le. Kilino men buka faniyaa fo, wo le mu Alla ti. Tawuraatoo ye wo seedeyandi ko: "Alla man ke hadamadiho ti, nin a si faniyaa fo." (Musa la Kitaabu naaninjano 23:19). Fo i man a lon ko, faniyaa folaaluu te dun na arijana kono ban? Alimasiihu Yesu (Eesa) daani, ka semboon dii i la ka faniyaa foon bula.

Baariɓo nɩɓ wulundɩɓo

Baariɓo nɩɓ wulundɩɓo mu teerimaa baa le ti nɩɓ. Luɓ-wo-luɓ i ka taa feeyaa la ñaama jaɓo kono saatewo banta la. i ka waati diimaa le soto ñoo kaɓ.

Soomandaa kilɩɓ, kabiriɓ i naata i la feeyaa dulaa to, wulundɩɓo be kontaaniriɓ baake le. A ko: "I ye a loɓ ne baɓ, meɓ mu? Kunuɓ suutoo ña soloo le je, meɓ warata baake." Baa ye a ñininkaa, a ko: "A ka muluɓ muɓ ne la?" Wulundɩɓo ye a jaabi, a ko: "A warata le, aduɓ a ye tombi jamaa le soto a bala." Baariɓo ye a daani, a ko: "N lafiita soloo je la le, meɓ warata, aduɓ a be baluuriɓ fanaa." Wuloo ye a jaabi, a ko: "Heyi, hanii! Soloo mu daafen jawu baa le ti. N te soɓ na, i ye a je." Baa kumata, a ko: "Bari n lafiita a je la le." Wuloo ko: "Hanii, hanii! N te soɓ na, i ye a je, kaatu a saɓarata baake le."

Tili jamaa i ka soloo la kuwo diyaamu. Aduɓ baa ka daaniroo ke fo tili jamaa la ko, a lafiita a je la le. Labaɓo la wuloo ko: "A beteyaata. I be n tara la jaɓ, nɩɓ tiloo jiita." A ye a buloo coodi, tiloo ka tara

daamen talaɗ luulu waatoo la. A ko: "M be soloo yitandi la i la le."

Wo wuraaroo, kabirin tiloo be jii kaɗ, baarino borita ka taa a teeri tara ñaama jaɗ jaaroo kono. Wuloo ye baa samba bere baa kooma, a ye a tu jee. Ñaato domandin, baa ye maakano moyi. Wo to le baa ye soloo juubee tariyaake. Baa ye soloo feñoo dammaa le je, birin a be taama kaɗ ñaamoo kono.

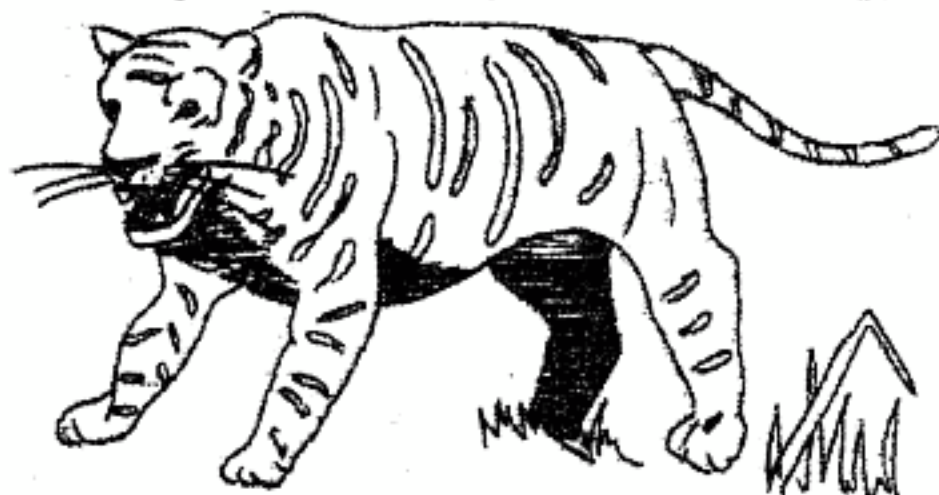
Wo saamoo soomandaa, kabirin i fuloo banta i la feeyaa dulaa to, wuloo ye baa ñininkaa, fo a ye soloo je le. Bari baa ye a jaabi, a ko: "Ŋa a feñoo doron ne je, adun n lafita a ñaadaa le je la." Wuloo ye a jaabi, a ko: "Hanii, hanii! N te son na, i ye a je, kaatu a jawuyaata le."

Labano la tili doolu koolaa le, wuloo bataata baa la daaniroo la. Bitun a sonta ka baa samba, fo a si soloo je kotenke. Saayin, wuloo ye baa samba, fo a sutiyaata soloo la siloo la. A ye baa bula a faɗ ye jee kotenke.

Jee nin jee baarino ye soloo maakano moyi, a be naa kaɗ. Saayin, a ye soloo karoo doron ne je tamba la. Bari hani saayin, a man wasa. Baa ko a teeri ye ko: "N lafita a ñaalu le je

la. N lafita a faalu le kono juubee la." Wulundingo ko: "Hanii, muumake! A jawuyaata baake le. N te son na, i ye wo ke." Labajo la birin baa ye daaniroo ke fo a meta, wulundingo sonta ka baa samba dulaa to, a si soloo je noo daamen. A ye baa londi siloo kan, soloo be tamba la daamen na wo suutoo. Wo to le wulundingo taata tariyaake, a ye baa doron fili jee. Bari saayin, baa silata le domandin. A man laa, man be ke la. Sambii diboo be dun na. A man mee, a ye maakano moyi soloo la siloo kan. A dankeneyaata ko, soloo ka naa. A si mun ne ke noo?

Nin wuraroo konkoo ye soloo muta baake le. Kabirin a ye baarigo je, i ye floo faa kono juubee. Bitun soloo fapita baa kan, a ye a domo.

Kuma labanolu: Wulundingo ye yaamari bete baa le dii baarigo la. Bari baarigo kuno jaata le nun. A la lannabaliyaa ye kasaaroo le saabu a ma. Alla ye ntolu moolu yaamari siifaa jamaa

jamaa. A ko Taarikoo Kitaaboo (4:12) kono,
ko: "Kisoo te soto la moo doo kono, kaatu too
doo man tara duniyaa bee kono, men diita
moolu la, ntolu si kiisa noo daamen." I ye a
lon ne, wo maarii too mu jumaa le ti, men ka
kiisa noo le ban?

Baa ye men ke baana la,

a ka je a kuloo le bala

Jamani jan koomanto, kee kilin ne sotota nun,
men too mu Sambu ti. Sambu baamaa faata le
nun, kabirin ate be sanji saba. A faamaa
faata musu doo le futuu, men kurunyaata
baake. Nin musoo la wo kurunyaa kama la, a
man hani din kilin soto. Wo le ye a la kurun-
yaa lafaa baake.

Sambu mu dookuulaa baa le ti. Adun a ka a
kata le baake, ka a baandin seewondi. Bari
nin Sambu ye kuu-wo-kuu ke, wo buka a baandin
kontaani. Nin samaa boyita, Sambu ka dookuwo
ke le, kabirin subaa fo fitiroo. Nin samaa
banta, Sambu ka buntun musan ne fandi
fookesoo la. Adun sa-wo-sa a ka fali tan

saba le soto tiyoo to. Bari hani wo a baandin ye a kon ne, a buka domori jamaa dii Sambu la.

Lun kilin Sambu ko a faamaa ye ko: "Baabaa, nte lafita le ka taa duniyaa kono finindiroo la. Nte te sii noo la m baandin koto jan, kaatu a man lafi nte la. Baabaa, dukaree, na i daani, i ye yamfa n ye, na taa." A faamaa ko a ye ko: "Sambu, tooɗaa, na a lon ne ko, i be toora baa le kono jan. Bari i fianta ke la muɗalaa le ti, kaatu dinkeerinyaa mu muɗoo doron ne ti, anin bataa. Bataa-wo-bataa ye dahaaluno soto le. Nte le ye i wuluu, bari nte te i la dookuwo joo noo la. Alla doron ne ka dookuulaa joo. Kurunyaa si mee faa-wo-faa, tooɗaa le be laban na. Adun Mandinkoolu ko: Baa ye man ke baana la, a ka je a kuloo le to. Sabari, i ye Alla muta, anin i ye muɗa i la bataalu bee kono."

Sambu nene man a faamaa la yaamaroo soosoo. Wo kamma la, a tuta suwo kono. Sanji fula faato, a baandin ye konoo taa, a wuluuta dinkewo. Wo dinkewo naata keebaayaa. Sambu ye a karandi senoo la, anin dookuwo fasono bee. Nin fondinkewo too mu Tafaa le ti. Baawo

Sambu la ye a karandi, a keta sembamaa baa ti. Adun a ye dookuwo noo kendeke.

San kilin naata soto, Sambu kuuranta, fo a man a la kunkoo fita noo. Tafaa lafita ka a maakoyi, bari a baamaa man son. A ye Tafaa kumandi a la bugo kono. A ko a ye ko: "Ite man hamoo soto! Sambu kotoota le saayin, adun a lafita le ka yaakaari ite semboo la. Mun ne ye a tinna, ite te i fansun kunkoo bo la, i ye dookuwo ke i fan ye? I nin Sambu kana dookuwo kafu kotenke." Tafaa fanaa man son, a nin Sambu ye dookuwo kafu. A ye a fansun kunkoo fita. Kabirin samaa boyita, a taata a la kunkoo to. A man fan fo Sambu ye. Kabirin Sambu fanaa ye nin kuwo koroosi, a fanaa saasaatoo wulita, a ye kenending fita. A ye a la tiyoo fii jee, kaatu a man bamba baake. Bindewo banta, tiyasoo banta, tiyabusoo keta, bootoolu soodita. Toofaa naata. Tafaa la wo kunku baa ye fali kilin nin bootoo doron ne bondi. Sambu la kenendingo ye fali tan bondi. Tafaa nin a baamaa jaakalita.

Tafaa nin a baamaa ye feeroo siti ka taa Sambu la tiyoo suufaa suutoo. Kabirin moolu bee ye i laa, Tafaa wulita. A taata Sambu la kunkoo to ka tiyoo suufaa. Bari kabirin a ko,

a be tiyoo suufaa la doron, keebaa kotoo fintita a kan. A booraa janayaata fo a konoo to. A kuntiyo bee be koyirin anin a faati-mboolu. A faakesoolu ka malamala ko karoo. Tafaa silata baake. A man bori noo, adun a man wuuri noo. Keesaa kotoo naata, fo a futata Tafaa ma. A ko a ye ko: "Mun ne ye a tinna, ite lafita ka i kotoomaa la tiyoo suufaa? Nte mu i kotoomaa harijewe le ti. Adun nte le ka a la sotoferolu bee kanta. Wo kamma la, nte te son na, i ye hani tiya kaamaa kilin suufaa."

Tafaa ko a ye ko: "Toofaa, bari ite fano ye a lon ne ko, nte le la kunkoo warata i la kunkoo ti. Wo to mun ne ye a tinna, i la tiyoo siyaata n na tiyoo ti?" Keesaa kotoo ko a ye ko: "Daliiloo man ye a tinna, i la kunkoo man tiya jamaa bondi, wo le mu fin ti ko, i harijewe be siinoo le la dulaa jan baa to. Adun nin i man taa ka a kunin, i te fen soto la i la baluwo muumee bee kono."

Tafaa muruta suwo kono. A ye fin kumoo bee fo a baamaa ye. A baamaa ko a ye ko: "Saama soomandaa juunoo, i kanta wuli la le, i ye taa ka i harijewe kunin." Fanoo keta doron, Tafaa wulita. A taata duniyaa kono ka taa a

harijewe kuniɓ. A taamata fo lookuɓ kilin, a maɓ feɓ-wo-feɓ je. Wo saamoo, a niɓ jatoo benta. Jatoo lafita ka a domo. A ko jatoo ye ko: "Kana nte domo. Nte niɓ n kotoomaa le ye dookuwo ke. N kotoomaa ye kenendiɓ ne dookuu. Nte ye kene baa dookuu. Bari kabiriɓ teretoo siita, n kotoomaa ye fali taɓ soto, nte ye fali kilin soto. Bituɓ suuto kilin, nte taata ka n kotoomaa la tiyoo suuɗaa. Bari n kotoomaa harijewe fintita n kaɓ. A ko, n te n kotoomaa la tiyoo suuɗaa la. A ko, n harijewe le be siinoo la dulaa jaɓ, aduɓ niɓ nte maɓ taa ka a kuniɓ, n te feɓ soto la. Wo le ye a tinna, m be taama kaɓ ka n harijewe ɗiniɓ. Dukaree, kana nte domo."

Kabiriɓ jatoo ye ɗin kumoolu moyi, a bala-faata Tafaa ye baake. Bituɓ a ko Tafaa ye ko: "Nte be yamfa la i ye. Bari n lafita, niɓ i ye i harijewe je, i si a ɗininkaa, men ye a tinna, nte konoo buka faa, hannin ga domori baa ke. I si a la jaabiroom fo n ye, niɓ i muruta naɓ." Tafaa ye jatoo laahidi, a tententa a la taamoo kaɓ.

Tafaa taamata ~~kotaɓe fo tifi futa~~, sabanjanoo la a ye buɓo hayinaɓ wula jeeroo kono. Aduɓ baawo suwo kuuta la, a taata wo buɓo to ka

suutoo laa jee. Kabirin a futata buɗo ma, a
 ye keebaa kotoo nin a dimmusu fiimaa baa tara
 jee. Wolu ye laadulaa nin domoroo dii a la.
 Bitun i ye a fiininkaa a la taamoo daliiloo
 la. Tafaa ye a la kumoo bae fo keebaarigo nin
 a dimmusoo ye, fo a pareeta. Bitun keebaarigo
 ko a ye ko: "Jaakali kilin ne be nte fanaa
 kaɗ jaɗ. Nin i ye i harijewe je, i si a
 fiininkaa, meɗ ye a tinna, hani fiimoo buka
 falin nte la buɗo dandago la. Adun hani nin
 ga feɗ-wo-feɗ fii jee, a buka falin."

Kabirin fanco keta, Tafaa tente-
 nta a la taamoo la. A naata futa
 mansa kee kilin ne la bankoo
 kaɗ, meɗ ka lafi luntanoli
 la baake. Kabirin moolu ye
 a je, i ye a samba mansa
 yaa. Mansa ye domoroo
 dii a la. A ye a
 fiininkaa a la
 taamoo dalii-

loo la. Tafaa ye a la taamoo daliiloo bae fo
 mansa ye. Bitun mansa fanaa ko a ye ko: "Nin
 i ye i harijewe je, i si a fiininkaa, meɗ ye a
 tinna, n na moolu buka jusulaa. Fago bae be n
 na bankoo kaɗ ne, bari hani wo, n na moolu
 buka jusulaa. "Tafaa ye mansakewo laahidi ko,

a be a harijewe ñininkaa la le, nin a ye a je. A taata. A naata futa berekonko baa ma.

A seleta santo. A ye keebaa konofutu baa tara laarin jee. A be siinoo la, fo a ka kirinti. Tafaa ñapita keebaarinɔ kan, a ye a jiijaa. A ko a ye ko: "Wuli! Itɛ moo naafarin! Itɛ le ye a tinna, nte maɗ fɛɗ soto. Itɛ le mu nte harijewe ti. Wuli, wuli, wuli!" Wo to le keebaarinɔ wulita. A ye Tafaa juubee. A ko a ye ko: "Tooñaa, nte le mu i harijewe ti. Bari baawo i ye n kuniɗ ne, wo to taa dookuwo la bituɗ." Tafaa ko a ye ko: "Jannin m be taa, ɗa ñininkaari saba le soto siloo kan. Aduɗ n lafita, i si wolu fo n ye. Foloo-foloo, n tambita mansa kilin ne la bankoo kan. Fɛɗo bee le be wo bankoo kan, bari wo bankumoolu nene maɗ jusulaa. Muɗ ne ye wo saabu?" Keebaarinɔ ko a ye ko: "Wolu ye musoo le ke mansakewo ti, bari moo te wo bankoo kan, maɗ ye ñin kuwo loɗ. Aduɗ wo bankumoolu te jusulaa la, fo nin itolu ye kewo toloo mansa ti."

Tafaa ko a ye ko: "Fulanjano, ɗa suuto kilin laa buɗ doo le kone, maɗ be wula jeeroo kono. Bari fɛɗ nene maɗ falin wo buɗo dandago la. Muɗ ne ye wo saabu?" Keebaarinɔ ko a ye ko:

"Sanoolu niɓ luuluwolu le be saarindin jee. Niɓ wolu man wuri jee, feɓ te falin na."

Tafaa ko a ye ko: "Sabanjano, na jatoo le je siloo kaɓ, bari wo jatoo konoo nene man faa. Hannin a ye subu jamaa domo, a buka kaafan. Muɓ ne ye wo saabu?" Keebaarino ko a ye ko: "Kuu kilin doron ne si jatoo la wo kuurano jaara. Niɓ a ye moo domo, man fuuta duniyaa moolu bee ti, a la wo kuurano be kendeyaa la le."

Wo to le Tafaa muruta. A futata wo mansa la bankoo kaɓ. Kabirin wo mansa ye a je, a ko a ye ko: "I harijewe ye muɓ ne fo n na ñininkaroo to?" Tafaa ko a ye ko: "Ntolu ñanta taa la buɓo le kono, kaatu harijewe ye kuma baa le fo nte ye." Kabirin a niɓ mansa moo fuloo dunta buɓo kono, a ko a ye ko: "N harijewe ko, ite mu musoo le ti. Adun i la bankumoolu te jusulaa la, fo niɓ kewe ye i mara." Mansa ko a ye ko: "I harijewe ye tooñaa le fo. Nte baarinkewe le ñanta ke la nuɓ mansa ti. Bari jawoolu ye a barana keledulaa. Bitun a nunumata, fo a futata suwo kono jan, a faata. M faamaa ye ate doron ne soto ñininkoo ti. Baawo m faamaa man lafi mansayaa ye kasaara, a ye kee sitifengolu dun

nte la. A ye nte toloo mansakewo ti. A naata a kankulaa bankoo bee kaɲ ko, a dimmusoo le faata, bari a dinkewo maɲ faa. Bituɲ wo le ye a tinna, nte keta mansa ti. Bari janniɲ m faamaa be faa la, a ko: "Niɲ kee-wo-kee ye ŋiɲ feeroo bondi, nte ŋanta futuu la wo maarii le ye. Aduɲ ite le keta moo ti, meɲ doron ye ŋiɲ kuwo lon. Wo to, ke mansakewo ti, nte ye ke ite la musoo ti."

Tafaa ko a ye ko: "Haniɲ, nte be muru la suwo kono le, ka a yitandi n kotoomaa la ko, nte le kee kendeɲaata a ti dookuwo la. Baawo saayin n harijewo wulita le, wo to nte be muru la le. Kee doo ŋiniɲ, meɲ si ke ite keemaa ti."

Tafaa funtita mansa la bugo kono, a taata. A futata wo keebaariɲo fanaa niɲ a dimmusoo ma. Kabirin keebaa ye a ŋininkaa, a ko keebaariɲo ye ko: "Peeloo samba naɲ, ɲa bugo dandago wuuri. I be a je la, meɲ ye a tinna, fiifeɲ buka faɲiɲ bugo dandago la."

Tafaa niɲ keebaariɲo ye bugo dandago siɲ. i ye booto taɲ seyi le fandi luuluwo niɲ sanoo la. Keebaariɲo ko a ye ko: "Baawo ite le ye a tinna, ntolu ye ŋiɲ bee soto, wo to tu jaɲ, i ye n dimmusoo futuu, aɲ si ŋiɲ nanfuloo bee

taa. Ali nin ali mamariɗolu nin wolu mumuri-
ɗolu bee si ke duniyaa fankamaa baa ti. Nte
keebaayaata le saayin, adun sambii nte be faa
la."

Tafaa ko a ye ko: "Nte harijewe wulita saayin
ne. Wo kamma la, nte be a yitandi la n kotoo-
maa la le ko, nte le barakata ate ti dookuwo
la. Nte te tu la jan, kaatu m be muru la suwo
kono la ka dookuwo ke." Tafaa ye keebaarino
nin a dimmusoo fili jee. i ka i daalu yele
Tafaa kan jaakaloo kamma la.

Tafaa be taa kan, a nin wo jatoo benta. A ye
mansamusoo la kuwolu bee fo jatoo ye, anin ko
mansamusoo lafita le, fo ate si a futuu, ate
ye ke mansakewo ti, anin ko ate man son. A ye
keebaarino fanaa nin a dimmusoo nin i la
luuluu booto tan seyoo bee fo jatoo ye. Bitun
jatoo ko a ye ko: "Ite harijewe dun ye man ne
fo nte la kuwo to?" Tafaa ko a ye ko: "N
harijewe ko, ite si moo domo, men fuuta
duniyaa moolu bee ti. Nin i ye wo ke, i la
kuuranɗo be kendeyaa la le." Jatoo ye Tafaa
juubee, a ye i miira Tafaa la wo kuma fuloo
la, a sawunta Tafaa kan, a ye a domo. Adun
jatoo la wo kuuranɗo kendeayaata le.

Tafaa baamaa bonota a dinkewo to, kaatu a lafiti le, fo a dinkewo si tamba Sambu la, waran itolu ye kaafan. Wo le ye a tinna, a ye a dinkewo hori maasifboo kono ka bo nin a la feere jawoolu la. Wo le ye a tinna Mandinkoolu ko: "Baa ye men ke baana la, a ka je a fano kuloo le bala."

Kuma labanolu: Tafaa baamaa man tilin muumeeke le. Hani Sambu ye Tafaa maakoyi baake haa-wo-haa, a sonta a baamaa la jika kurunyaa la. Mansaali la Kitaaboo (11:6) ko: "Tilino ka moo tilindinolu kiisa le, bari moo men man ke lannamoo ti, be bula la kutindino le kono ka bo nin a la haboo la." Moolu si ntolu neenae noo le, bari Alla tilinta le. Wo kamma la, ali na n jikoo loo Alla kan, men ye ntolu tilindi ka bo nin Alimasihu Yeesu la.
